

K. L—ns inlägg kom och bevisade, att inbjudningen icke förklingat alldeles ohörd. Tack för gott möte! Låt oss fortsätta en stund vi två, kanske tilläventyrs någon mer kan lockas att bryta tystnaden.

Orsaken till att räkneundervisningen i de svenska skolorna (jag inbegriper här både lägre och högre) icke står så högt, som önskligt vore, ligger kanske till icke ringa del däruti, att intresset för ämnet är synnerligen ljumt inom lärarekåren. Jag skönjer detta därav, att räkningen så ytterst sällan föres fram vid läraremötena (se härom programmen för dylika i Läraretidningens årgångar!), att ämnet knappast ännu varit föremål för studium av någon stipendiat, att så få försök till nya uppslag och vägar göras, så få rön och erfarenheter föras fram i pressen, men att i stället så ofta klagas över att ämnet är så svårt. Den ringa uppmärksamhet, min lilla väckare rönte, bevisar detsamma. Hade det gällt ett mera »modernt» ämne, så hade svaren helt visst blivit många, men att skriva om räkningen — asch! Och dock är detta ämne av så utomordentligt stor betydelse både som bildningsmedel i formellt avseende och som en nödvändig kunskap och färdighet i det praktiska livet. Medan övriga skolämnen endast då och då komma till användning, sedan barnet slutat skolan, är räkningen såsom beräkning, kalkyl o. s. v. ständigt återkommande och det enda, som möjliggör en klok, praktisk syn på verkligheten. Alla övriga ämnen tillsammans äro uppväga icke räkningen härvidlag. Räkningen är således icke ett ämne bland de många andra på skolans läsordning, ett ämne, som får vara tillfredsställt med sina timmar och det resultat, som man anser dessa kan nå, utan det måste i skolan få samma genomgående betydelse, som det har i livet, för att barnen under hela skolundervisningen må lära sig tänka med beräkning. Det händer någon gång, att man finner barn, som ha beräkningen i blodet. En liten flicka i småskolan sträckte ivrigt upp fingrarna, sedan lärarinnan berättat om huru bröderna sålde Josef för tjugo silverpenningar, och när hon fick ordet, tillade hon den dräpliga anmärkningen: »Dom fick två var.» Hur mycket åskådligare blev icke köpslagandet genom detta lilla tillägg! På sådant sätt, menar jag, kunde räkningen alldeles omärkligt för barnen införas, så ofta tillfälle kunde erbjudas, för att praktiskt åskådliggöra en del moment i undervisningen.

Detta var två synpunkter, som vi kunde närmare diskutera oss emellan: lärarekårens bristande intresse för räkneundervisningen och dennas enorma betydelse för barnens praktiska fostran — den förra borde uppkalla energiska protester, den senare har stöd i Karl XII:s bekanta yttrande om matematiken.

Den division, som jag visade i förra artikeln, går icke till säs, som K. L—n söker utföra den. Man verkställer både multiplikationen och subtraktionen med en siffra av divisorn i sänder, således icke hela divisorns produkt på en gång som subtrahend. Den lilla svårigheten ligger däri, att man stundom får både en »minnessiffra» från multiplikationen och ett »lån» från subtraktionen i huvudet. Icke heller jag lägger någon betydelse i detta »räknesätt», men den, som kan utföra divisionen raskt och säkert med denna uppställning, är obestridligt mera driven än den, som måste ha varje siffra för ögonen. Om en sak är ni dock helt visst ense med mig rörande division, nämligen den, att all delning med ensiffrig divisor bör kunna snabbt utföras som vid förkortning av bråk, d. v. s. utan all uppställning, under de två sista skolåren.

Er förbundne
E.

3.

I ett diskussionsinlägg under ovanstående rubrik i nr 49 av Sv. Litg påpekar K. L—n vikten av att genom tillräcklig övning ge barnen erforderlig mekanisk räknefärdighet,

särskilt vid huvudräkningen. Detta är en sak, som mycket väl behöves erinras om. Men lika viktigt är att frambålla, att denna mekaniska färdighet ej får utesluta begripandet. Det säger ej heller K. L—n, utan av hans ord kan man snarare draga den slutsatsen, att han är angelägen, att barnen skola förstå tankegången, när de räkna. Men ett skarpare påpekande härav kunde vara på sin plats.

Ett exempel. Vi skola utföra räkningen
594 : 22

Detta exempel är alldeles för svårt för att vara det första på division, men det kan likväl duga för vårt syfte att diskutera metoden. Här går det mycket lätt att inöva den mekaniska räknefärdigheten genom att låta barnen säga: »22 i 5 går inte; 22 i 59 går 2 gånger». Och så skrives tvåan upp. Men varför? Därpå tänker ingen. Det är ej säkert, att eftertanken vaknar, ens om barnen få lära sig att använda uttrycket »5 delat med 22 går inte», o. s. v. Ge dem t. ex. följande fråga: Varför börja vi divisionen till vänster? Kunna vi inte lika bra börja till höger och säga: »22 i 4 går inte; 22 i 94 går 4 gånger?»

Härpå skola de stå svarslösa, om de endast inlärt saken mekaniskt. Likaså om de fått förklaringen ett fåtal gånger och sedan blott fått uppväga sin räknefärdighet.

Men vi ha inte tid att hålla på med förklaringar i oändlighet, invändes nu.

Misstag. I längden blir det mera tidsödande, att gå förbi förklaringarna. Då övas ej tankeförmågan, och då stå barnen som levande frågetecken inför varje ny eller oväntad uppgift. Vid inlärande utan begripande blir ämnet svårare, ju längre man hinner, men med begripande blir det lättare för varje gång. I synnerhet om man får hand om barnen tidigt, kommer det ögonblick rätt snart, då begripandet innebär tidsvinst.

På barnen i föreliggande exempel uppmärksamheten inriktad på, att det är 59 tiotal, som skola delas, så inse de lätt, att vi erhålla 2 tiotal i varje del. Att börja med kan man i kvoten skriva upp 20 för att sedan stryka nollan och ersätta den med en sju, när räkningen framskridit så långt. Likaså är det lätt att väcka insikten om, att vi från våra 59 tiotal skola draga de 44 tiotal, som gå åt vid delningen. Då få vi kvar 15 tiotal, varvid påpekas, att de måste skrivas just under tiotalen. När dessa ej räcka till att vid delningen ge hela tiotal, få vi tänka efter, hur många ental vi ha kvar att dela ut. Att ställa problemet så är vida mera uppfostrande för eftertanken än att blott inlära tekniken: »fyran flyttas ned». Och barnen bli på det sättet mer intresserade av ämnet. Läraren bör sålunda ej ge barnen ordet »flytta ned», förr än de efter många exempel fått saken inövad och utföra tekniken av sig själva på grund av egen erfarenhet. Exempel och mekanisk inövning först, teknik sedan — det är den rätta gången. Därpå vinnes i längden både största räknefärdigheten, största intresset för ämnet och största förmågan att i oväntade fall använda sina lärdomar. Och flera exempel behöva ej räknas för det. Snarare ernås samma färdighet efter mindre antal exempel.

Men erfarenheten visar, att barnen ej äro mogna att förstå utan blott inlära mekaniskt, invändes stundom, vare sig av folkskolans eller läroverkens lärare.

Erfarenheten — ja, den kan lära vad som helst, beroende på vår tolkning därav. Har läraren gjort det rönet, att barnen ej förstå honom, visar det snarare, att det är han själv, som ej är mogen, när det gäller att göra det enkla enkelt. Han kan i högsta grad vara mogen i sitt omdöme i andra ämnen, utan att han behöver vara det i fråga om att bedöma, hur man skall undvika att krångla in det enkla genom abstrakta frågor. I så fall har han att experimentera sig fram till den ståndpunkt, då han av egen erfarenhet kan instämma med Tegnér i att »allt det sanna är enkelt, ett barn kan fatta dess mening».

Det vore önskvärt, om ovanstående rader kunna föranleda ett fortsatt tankebyte i ämnet. Litet var av oss bör likväl ha egna erfarenheter att framdraga.

Linköping den 11 dec. 1914.

Gösta Setterberg.

I ämnet föreligger ytterligare ett inlägg, som dock av utrymmesskäl måste anstå.

Insamlingen till de belgiska lärarna.

Till Svensk Läraretidning hade t. o. m. i måndags afton den 14 dec. inkommit följande belopp:

Transport kr. 4 967: 49; Math. Persson 30 kr., Västanfors lärarekår (g:m C. G. Gustafsson) 72 kr., Gotth. Sundberg, Lönnberga, 5 kr., C. Agné, Örtofta, 2 kr. 50 öre, Ida Hansson, d:o, 2 kr., Elina Carlsson, d:o, 2 kr., Beata Persson, d:o, 2 kr., O. Nohrlander, Lilla Harrie, 2 kr. 50 öre, Hanna Johnsson, d:o, 2 kr., lantbr. Olof Karlsson, Örtofta, 2 kr., Amanda Lundqvist, d:o, 1 kr., K. O. Jansson, Kullaberga, Stehag, 5 kr., A. N. Evander, Brösarp, 10 kr., Hj. Peterson, Listerby, 5 kr., Lärare och lärarinnor i Månsbo (g:m Z. Reuner) 8 kr., Nyeds lärarekår (g:m E. Axelsson) 8 kr., A. Skoglund, Östansjö, Söderhamn, 15 kr., Mathilda Vesterberg, Enviken, 5 kr., Läraren och lärarinnan vid Söne skola, Örslösa, 3 kr., Lärarinnan och läraren i Önum 7 kr., Lärarepersonalen i Kaga, Bränninge, 5 kr., J. Brodén, Stångby, 3 kr., A. Arnell, Svängsta, 2 kr., S. Närkes skolförening 14 kr. (I. Lindqvist 1, H. Bjurström 1, A. & E. 3, Hj. Sundén 1, M. Johansson 1, M. Wärenius 1, N. Huldin 1, L—r 2, X. 1, M. Peterson 2), S. L. N:s möte i Fjögesta (g:m S. Eklund) 10 kr., N. Lund, Gislöv, 5 kr., E. Olofsson, Röke, 10 kr., K. Valentin, Björkvik, 3 kr., A. & L. Kölingared, 3 kr. 50 öre, F. H. Lidén, Borgstena, 5 kr., J. A. Peterzén, Gamleby, 16 kr., En fest i Lideby skola, Salem (g:m A. Vernborg) 25 kr., Klara Lindh, Jäderön, 5 kr., Lärarepersonalen i Laholms landsförs. (g:m A. Bengtsson) 23 kr., Hilma Österberg, Vollsjö, 1 kr., Hanna Larsson, d:o, 3 kr., Kerstin Liljekvist, d:o, 1 kr., Maria Månsson, d:o, 1 kr., F. Zachrisson, d:o, 1 kr., P. Cederholm, d:o, 3 kr., Lärarepersonalen i Stora Harrie 10 kr., Lärare och lärarinnor i Nyköping 42 kr. 50 öre, Lärare och lärarinnor i Karlsborg 7 kr., A. Hbg 1 kr., K. B. 1 kr., I. N. 1 kr., E. P. 1 kr., H. N. 1 kr., H. H. 1 kr., E. J. 1 kr., C. E. Norén, Delary, Älmhult, 5 kr., Å. Lundkvist, Gullspång, 5 kr., Maria Eriksson 1 kr. 50 öre, Carl Axberg 1 kr., K. G. H. 5 kr., Lärare och lärarinnor i Lysekil & Slätten 39 kr. 50 öre, Lärare och lärarinnor i Härslöv, Skåne, 18 kr., Blentarp's lärarekår 7 kr., O. Grönvall, Blästorp, Borby, 5 kr., Lärarepersonalen i Slimmingeby 4 kr., Erik Larsson, Ambjörnarp, 5 kr., E. Nilssén, Kristdala, 7 kr., Emma Björkdal, d:o, 3 kr., Tilgander, d:o, 2 kr., Eriksson, d:o, 1 kr., Anna Dalholm, d:o, 1 kr., Lärarinnor i Alfta 8 kr. 50 öre, O. Jensen & P. Larsson, Teckomatorp, 4 kr., Ida Olsson, Foseby, 5 kr., Läraren och lärarinnan i Väsby 4 kr., Lärarepersonalen i Kastberga 7 kr., And. Hallgren, Kulladal, 3 kr., Lärarepersonalen i Grödinge (g:m J. G. Lidén) 35 kr., J. Ahlberg, Jönstorp, Önnepök, 2 kr., N. Solberga lärarekår 15 kr., H. Edqvist, Hemsjö, 4 kr., C—ll 5 kr., Överums lärarekår 7 kr., V. Husby lärarekår 10 kr. (N. F. 4, T. S—d 4, L. J—n 2), Anna Jonsson, Emmy Andersson & E. Johansson, Nävrögöl, 4 kr., Erik Gustavsson, Emma Elander, Selma Andersson & Annie Forsell, Varola, 5 kr. 25 öre, Karlskoga lärareförening (g:m Gabr. Norlin) 47 kr., K. H. Söderberg, Lofta, 3 kr., Edla Landström, Närkes Kil, 3 kr.,